

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Toleti S. R. E. Cardinalis Summa Casuum
Conscientiæ, Sive De Instructione Sacerdotum Lib. VII**

**Toledo, Francisco de
Coloniæ Agrippinæ**

5. De Missæ partibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40916

uatum, tunc quidem vna esset datio, tamen, quoties quisque cuius ab eo peteret aliquid, tunc esset noua quadam repetitio dationis, & solutio, quia gemma illa omnium est pretium. Sic quodammodo intellige, fuit Christi corpus, sacrificium summe acceptum Patri, & infiniti pretij, vt illo sit contentus Pater pro omni debito nostro, & pro omni alio sacrificio exhibendo, dummodo nos illud reperamus, quod fit celebrando, & illo vtamur per bona opera. Tale igitur sacrificium, missa est.

Vocabulum autem hoc, *missa*, omissis multis alijs, quæ de hoc dici solent, est hebraicum. Hebræi enim, oblationem vocant מִזְבֵּחַ, id est, missa; Hamets, mutato in duplex sigm a, vnde in illo Psalmo, vbi dicitur, *Eleuatio manuum mearum, sacrificium vespertinum*, hebraice habet miza; & Hieron. vertit, *oblatio manuum mearum*. Hoc igitur sacrificium dicitur missa, scilicet oblatio quadam.

De Missæ partibus.

CAPVT V.

Sacrificium istud in tres diuiditur partes principales. Quarum prima est, quæ antecedit ipsam oblationem: secunda est ipsa oblatio. Tertia est post oblationem. Et quamuis nõ intendimus omnia minutissime prosequi, quæ profecto mysterijs sunt referta, nonnulla tamen summarim & generaliter attingemus. Prima pars est vsque ad offeritorium exclusiue. Secunda ab offeritorio, vsque ad post-communionem. Tertia est, a post-communionem, vsque in finem.

Prima pars constat introitu, & instructione populi. Introitus est vsque ad orationes. Instructio est per epistolam, & Evangelium.

Introitus significat ingressum Domini in hunc mundum. Oblatio Sacerdos, præmissa confessione, quæ non censetur pars missæ, sed præparatio quadam, osculatur altare, in quo denotat unionem Verbi cum carne, & Christi cum Ecclesia, iuxta illud, *osculatur me osculo ori sui*. In introitu exprimuntur ea, quæ gesta sunt ante hunc Christi aduentum: præcesserunt enim desideria, voticia, laudes, clamores Prophetarum, & Patriarcharum: ob id in introitu sunt ista, initium ipsum, quod bis

reperitur, ad denotandam vehementiam desiderij sanctorum patrum, Statim versus sequitur, denotans ipsorum preciniam, & statim, *Gloria Patri*, notans ipsorum laudes, & *Kyrie eleison*, notans clamores ipsorum, & voces perennes adnam misericordiam. Ob id toties repetuntur. Singulae enim diuinæ personæ Trinitatis ter acclamantur, qui numerus statat, in singulis personis inesse singulas: est enim in Patre Filius, & Spiritus sanctus, similiter sunt in se inuicem. Statim cantatur, *Gloria*, denotans ipsius aduentum: nam in Domini natiuitate illud cantarunt Angeli. Totum hoc Introitus dicitur.

Sequitur instructio populi: & quia primò fuit inductio facta per Prophetas, & similiter per Apostolos, cum Christus misit illos binos prædicare. ob id præmittitur epistola, & aliquando est ex Propheta, & aliquando ex Apostolo. Exigitur Graduale, quod ad gradus altaris decantari solebat, significans opera ipsa, quæ debent respondere prædicationi: populus enim debet exequi, quæ in prædicatione percipit. Antequam instructiones tamen præmittitur Collecta, seu oratio dicta Collecta, quia animus populi debet esse collectus in diuinæ consideratione. Præmittitur oratio, quia quæ faciendæ sunt, oportet a Deo peti: & ad hoc etiam diuino indigemus auxilio, ob id præmittitur, *Dominus vobiscum*. Hæc oratio semper est Deo dirigenda, quamuis liceat aliquem sanctum intercessorem ponere, vel beatam Virginem: atq; ob id missa solet a sancto denominari, maxime quia in introitu, & instructione est aliqua similitudo vitæ illius, non tamen, quod sacrificium sit alicui, præterquam Deo.

Post hanc instructionem sequitur Euangelium, quod fit a dextro altaris latere. ob excellentiam maioris doctrinæ. Exponitur latus primum, ad denotandum, quod à Iudæis doctrina veritatis debuit auferri, & tradi Gentilibus, qui sunt læuam sacerdotis; In quo notatur, quod nisi esset ob culpam Iudæorum, ipsi erant dextra pars, quibus præcipue lex creanda, atq; doctrina.

Finis Euangelio, dicitur *Credo*, notans fidem, quæ secuta est prædicationem. Atq; hæc est prima Missæ pars, quæ dicitur Missa cathecumenorum, quia cathecumeni in Ecclesia primitus hæc tenus mittebantur præsentem esse sacro. statim. n. canebatur voce alta diaconus, dicens, *Ite missa est*. id est, recedite foras, & incipit oblatio, & sacrificium, cui vos non potestis adesse, donec sacro baptismatis fonte lauti in Christo renascamini.

Statim

Statim sequitur secunda pars Missæ, ab offertorio, in quo præparantur, & offeruntur ea, quæ consecranda sunt, & omnia ista sunt voce submissa, ad denotandum illud Christi exilium, Ioan. 20. cum Christus non palam loquebatur iam, cum Iudæi illum comprehendere destinarant: statim post hoc silentium, sequitur præfatio, significans illum ingressum magnificum in Hierusalem, cum pueri cantantes Dominum receperunt; quo finito sequitur canon vsq; ad communionem, in quo fit consecratio ipsa, & sumptio: In quibus duobus sacrificium consistit.

His absolutis, est tertia pars Missæ, scilicet, post communionem & orationem, quæ gratiarum actio est, & fit in latere sinistro altaris, ad significandū, quod Iudæi in fine mundi conuententur ad Dominum. Hæ sunt partes missæ. Multa quidem prætermitto in particulari, quæ digna sunt magna meditatione, tamen quia esset valde prolixum omnia profequi, & solum aliquam in his instructionem paramus, ad alia tendentes, referuo in alium locum. Vnum tamen hic notandum est, quod corpus, & sanguis Domini sub speciebus panis, & vini contenta, sunt quidem sacramentum, sunt etiam sacrificium. Sacramentum quidem sunt, quatenus sub illis speciebus continentur; vsus autem in sumptione consistit: at verò sacrificium sunt, cum offeruntur Deo Patri. Et hæc oblatio posita est in duobus, & in consecratione ipsa, & in sumptione à Sacerdote. Vnde cum in pyxide conseruatur hostia consecrata, sacramentum est, non sacrificium; cum verò in missa consecratur, & sumitur, non tantum sacramentum est, sed etiam sacrificium. Multa, quæ dici poterant de forma, & materia ipsius, reseruabimus in locum, cum ibi de singulis in particulari tractabimus. Hæc, quæ diximus, non sunt omnia de iure diuino, præter ipsam consecrationem, & sumptionem; reliqua sunt de iure humano. Et adhuc non omnia fuerunt à principio nascentis Ecclesiæ; sed successu temporis fuerunt multa laudabiliter apposita, donec ad hanc integritatem reducta est missa, cuius aliquam notabilem partem negligenter permittens, grauitè peccaret mortali.

rcx.